

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۸۳۰

سال تحصیلی ۴۹-۱۳۴۸

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع

اثرات قطع رنبه در رشد گوسفندان ایران

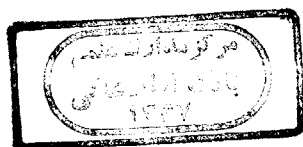
نگارش :

جمشید - بهرامی

هیئت داوران

+++++

رئیس هیئت داوران	دانشیار دانشکده دامپزشکی	جناب آقای دکتر محمد ستاری
داو	" " "	جناب آقای دکتر اصغر ایلخانی
داو	" " "	جناب آقای دکتر پرویز حکمتی

تقديم به :

— والدین عزیزو فد اکرام .

تقدیم به :

— جناب آقای دکتر محمد ستاری که با قبول این—

پایان نامه و راهنماییهای لازم مفتخرم فرموده اند.

— جناب آقای دکتر اصغر ایلخانی که افتخار —

شاگردی ایشان را داشته ام.

— جناب آقای دکتر پرویز حکمتی که از راهنماییهای

ایشان بهره مند شده ام .

فهرست مندرجات

+++++

صفحه	عنوان
+++++	+++++
۱	مقدمه
	بخش اول
۵	۱- نژادهای گوسفندان د نیه داروهدون د نیه ایرانی
۱۴	۲- کیفیت د نیه از نظر ژنتیکی
۱۷	۳- ساختمان میکروسکوپی د نیه
۱۹	۴- نقطه زوب وانجماد
۲۰	۵- مصرف د نیه گوسفند در تغذیه
۲۳	۶- متابولیسم چربی و پروتئین در بدن
	بخش دوم
۲۷	۱- راههای مختلف اجرای آزمایش
	الف - سوزاندن رگ د نیه
	ب - استفاده از اینس برومپرو
	ج - قطع د نیه بوسیله عملیات جراحی

صفحه
++++++

۳۷

۴۵

عنوان
++++++

۲- نتیجه آزمایشات

۳- منابع مورد استفاده

مقدمه

اثرات اقتصادی برداشت نپه در گوسفندان نژاد ایرانی

و راهی برای ازدیاد تولید گوشت و پروتئین حیوانی

در کشور

در سابق رسم بر این بود که خریداران گوشت وقتی کنه به دکانهای قصابی مراجعه میکردند علاوه داشتند تا همراه گوشت خریداری شده، قصاب مقداری هم چربی پاد نپه بآن اضافه کند و چه بسا که این موضوع را بفروشنده تذکر میداد.

در دکانهای قصابی نیز لاشه های پروار که اغلب همراه پاد نپه های حجیم بود بخصوص در معرض دید مشتریان قرار میگرفت و نیز تزئیناتی هم برای خوش آیند مراجعین بد نپه لاشه حیوان اضافه میشد. در صورتیکه امروزه به تدریج وضع در گگون شده و بسیاری از خریداران حتی از افزودن مقدار بسیار ناچیز نپه به گوشت خریداری شده اعتراض کرده و اصرار مینمایند که در ازای پرداخت مبلغ بیشتری گوشت خالص بآنها داده شود.

این تغییر وضع رو به معرفته معلول دولت اساس میباشد. اولاً اینکه مردم کشور ما کم و بیش بارز فذائی پروتئینها در تغذیه بی برده و درك کرده اند که همیشه

ماده فذائی برای تامین احتیاجات بدن قادر نیست جای پروتئین هارا بگیرد ،
 ثانیاً اینکه بخاطر تفاوت قیمتی که فی المثل بین يك كيلوگشت و يك كيلو دنبه
 یا چربی در بازار وجود دارد . بدیهی است که این اختلاف قیمت نیز از تسایط
 مستقیم با مورد اول دارد بنحویکه هراندازه خواستاران گوشت در بازار -
 بیشتر شوند تنزل قیمت دنبه محسوستر خواهد شد .

اهمیت موضوع امروزه بعدی است که فروش لاشه های پروار که دارای دنبه های
 حجیم و سنگین میباشند و در سابق مقبول مشتریان بود با مشکل برخورد و وجه
 بسا که قیمت آن حتی کمتر از ارزش لاشه هائی است که دارای دنبه و چربی کمتر
 و کوچکتری هستند و روی همین اصل بسیاری از دامپروران ترجیح میدهند
 که تنها گوسفندانی را به پروار بپندند که نسبت دنبه به لاشه بعد اقل ممکن
 تقلیل یافته باشد تا از این طریق تولید گوشت بیشتری داشته و مشتریان راضی
 نگاه دارند .

طبق مطالعاتی که بعمل آمده است کلیه نژاد های گوسفند ان موجود در کشور که
 بسیاری از آنها استعداد پرواری داشته و مانند مان بسیار قابل توجه ای را بدست
 میدهند دارای دنبه بوده و تنها يك نژاد که در کرانه های دریای خزر زندگی
 میکند دم دار میباشد و در گوسفند دم دار سل حلی نیز که بنام نژاد زل معروفیت
 ضمن

دارد استعداد پرواری نداشته و پرورش آن بخاطر تولید گوشت چندان مقرون

بصرفه نیست. باین ترتیب برای اینکه بتوان گوشت بیشتری از گوسفند بدست آورد

باید نژادهائی را جستجو کرد که طبیعتاً دارای دانه کوچک و ناچیزی ^{های} —

باشند و اینک به نحوی مقتضی از رشد دانه در ایام پرواری جلوگیری —

بمحل آورده و پروار ^{بندی} را در جهت ازدیاد گوشت سوق دهند .

در بسیاری از ممالک فریب برخلاف ایران و ممالک خاورمیانه اکثر نژاد های

گوسفندان فاقد دانه بوده و دارای دم میباشند و روی این اصل پروار

بستن آنان همراه با ازدیاد ذخیره چربی در ناحیه دم و لگن نمیشود . و نتیجتاً ^{تحقق}

برای این منظور فکر قطع کردن دانه و به پروار بستن این نوع گوسفندان قوت

گرفته و مطالعاتی نیز در این زمینه آغاز شد .

برداشت دانه اصولاً عملی ساده و اجرایی آن برای هر دامپروری میسر و امکان پذیر

است ولی باید توجه داشت که هنوز دامداران بهگونگی اجرای آن که ممکنست

با بطریق سوزاندن شریان اصلی با بست زدن رگ پویا لاخره له کردن محل انشعاب

دانه از لگن میباشد . آشنائی کاملی ندارند . بدیهی است —

همانطوریکه در سالهای گذشته عمل اخته کردن دامهای نر برای بسیاری از —

روستائیان تازه گی داشته ولی امروزه هر دهقان مطلع به راحتی و کمک وسایل علمی

ساده بانجام آن مبادرت میورزد، قطع دنبه نیز مسلماً باکمی دقت و ممارست شناخته شده و اجرای آن متداول خواهد شد بطوریکه میتوان در یک هنگام حمل توامان در یک گنجه
 اخته کردن و قطع دنبه را انجام داد و بعد از آن دامهای مورد نظر را به پروار بست.

امروزه شاید بهره‌ی دامداری پوشیده نباشد که گوسفند اخته شده نسبت —
 سایر گوسفندان
 بگوسفندان عادی زودتر چاق شده و گوشت آن نیز لذیذتر است و میباید و همین مجموع نیز عیناً در گوسفندانیکه دنبه شان برداشته شده باشد صادق و بخصوص از نظر اکوئومی مقرون بصرفه میباید.

از نظر اقتصادی باید توجه داشت که گوسفندان بدون دنبه کلاً مسلا در شرایط مساوی تغذیه و پرورش، نسبت به گوسفندان دنبه دار بیشتر چاق شده و مهمترین عامل اینکه نسبت تولید گوشت آنها نیز بمراتب بیشتر از گوسفندان شاهد میباشند، بنحویکه قسمت اعظم لاشه را گوشت تشکیل داده و با اصطلاح پروتئین جای چربی را میگیرد و اگر حساب شود که هر کیلو پروتئین تقریباً ۲ تا ۳ برابر ارزش چربی را در بازار دارد روشن میشود که ادامه این روش ناچهار —
 حد مقرون به صرفه میباید.

بخش اول

نژاد های گوسفندان د نیه دار ویدون د نیه ایرانی

گوسفندان نژاد ایرانی بدون در نظر گرفتن استعداد هر نژاد از نظر

تولید محصول بطور کلی بدو قسمت تقسیم میشوند :

۱- گوسفندان دم دار   ۲- گوسفندان د نیه دار

۱- گوسفندان دم دار :

+++++

در ایران تنها نژادی که بجای گیسو چربی در قسمت خلفی آن بنام

د نیه نامیده میشوند زائده دمی شکل دارند نژاد گوسفندان زل میباشد

که تعداد آنها نسبت بکل گوسفندان موجود از ۷ درصد تجاوز نمینماید .

همانطور که ذکر گردید این گوسفندان بجای د نیه دارای زائده

دمی شکل میباشد و در ناحیه مازندران و گیلان بسواحل بحر خزر پرورش مینمایند

طبق نظریه بسیاری از دانشمندان نظیر   W. T. Blafard و

Hutton   Bulyth   G.G. Meltn و غیره

نژاد نامبرده از گوسفندان اولیه ای هستند که توسط آریایی ها در این سرزمین

پسرورش داده می‌شدند . بطوریکه دانشمندان نامبرده ادعا میکنند گوسفندان
 که در آن دوران در اختیار آریایی ها بوده است جزئی از نژاد های وحشی
 بشمار می‌رفتند که با اسم علمی *Ovis .G.G.Melin* معروفیت پیدا
 کرده و نژاد زل باقیمانده همین نژاد میباشد .

۲ - گوسفندان دنبه دار

+++++

غیر از نواحی بحر خزر در سایر نقاط کشور پراکنده میباشند . اد
 نژاد هایی از آنها در شمال افریقا و آسیا و اروپای مرکزی با اسمی مختلف وجود
 دارد که یکی از بهترین آنها رامیتوان نژاد (*Syrie*) سوریه
 نامید .

همانطوریکه قبلا گفته شد متجاوز از ۹۳ درصد گوسفندان ایران دارای دخیره
 چرب در ناحیه خلی خود میباشند که اصطلاحا بان دنبه میگویند و در هر
 يك از نژاد ها این عضو دارای شکل وابعاد مخصوصی است که میتوان از روی
 آن حتی نژاد گوسفندان را نیز مشخص نمود . مهمترین نژاد هاییکه
 دنبه آنها وضع خاصی داشته و از نظر نژادی و شکل دنبه در کشور مورد مطالعه
 قرار گرفته اند عبارتند از :

۱- نژاد شال

+++++

محل اصلی پرورش گوسفند شال در حومه قزوین و هاتاطراف آن میباشد ^{جمع} گوسفندان نژاد مزبور بطور تقریب ۲۰ الی ۱۵۰ هزار میباشد. وزن بره درید و تولد ۳ الی ۳/۳۵ کیلوگرم . وزن بالغ در قوج ۶۵ الی ۸۰ کیلوگرم و در میش بالغ بره ۶ الی ۷۲ کیلوگرم میباشد . نسبت وزن تقریبی دانه بوزن - لاشه $\frac{۱}{۶}$ است

دانه در گوسفند شال - دانه در نژاد شال گرد و افتاده بود و رشد خوبی نیز دارد شکاف بین دو قسمت کم عمق و شیار سطحی روی دانه تا محل اتصال دانه بچه امتداد پیدا میکند وزن دانه بطور متوسط ۴ الی ۵ کیلوگرم میباشد.

۲- نژاد کردی

+++++

بیشتر در نواحی شمالی خراسان که منطقه سرد سیری میباشد - پرورش داده میشود . محل اصلی پرورش این نژاد کردستان است . وزن بره در بد و تولد ۲/۷۰۰ الی ۳ کیلوگرم و وزن قوج بالغ در حد ۵۶ الی ۶۰ کیلوگرم و وزن میش بالغ ۵۰ الی ۵۵ کیلوگرم میباشد . نسبت وزن تقریبی دانه به وزن لاشه

۱- می باشد .

دنبه درنژاد کردی

+++++++

دنبه در این نژاد رشد زیادی کرده و در نتیجه مرغوبیت زیادی ندارد .
شکل ظاهری آن گرد و کشیده و دارای شکاف سطحی است . دنباله چه کمرشد
و کوچک دنبه های پسر رشد را در این نژاد دنبه شلواری و نوع دیگری را که
رشد دنبه محدودتر است بنام " قیل " معروف است .

۳- نژاد ماکوئی

+++++++

محل پرورش این نژاد ماکو کوی و اطراف رهاشیه میاند آب میباشد وزن
بره در بد تولد بطور متوسط ۲/۴۰۰ الی ۳/۵۰۰ کیلوگرم و وزن قوچ بالغ
۵۵ الی ۶۰ کیلوگرم و در میش بالغ ۵۰ الی ۵۵ کیلوگرم میباشد . نسبت وزن -
تقریبی دنبه به وزن لاشه ۱- می باشد .

دنبه در این نژاد - در این نژاد دنبه بزرگ و کشیده بود و و

شیار کم عمق در سطح خارجی آن وجود دارد دنباله چه نیز بزرگ و بیضی شکل

و کاملاً در وسط دنبه قرار دارد .

۴- نژاد مغانی

XXXXXXXXXXXX

محل پرورش این گوسفند در آذربایجان میباشد وزن بهره در بد تولد

۳/۸۰۰ الی ۴ کیلوگرم و وزن قوچ بالغ ۶۰ الی ۶۵ کیلوگرم و در میش بالغ ۵۵

الی ۶۰ کیلوگرم میباشد . نسبت وزن تقریبی دانه بوزن لاشه $\frac{۱}{۵}$ میباشد .

دانه در این نژاد - در این نژاد دانه گرد و فشرده بوده و در قسمت

تحتانی آن بسیار عمیق وجود دارد که در انتهای خود بدنهالچه کم رشدی

منتهی میگردد . وضع مخصوص دانهالچه که امتداد آن بطرف بالا بوده و در

انتها بحالت طبیعی بر میگردد یکی از اختصاصات این حیوان جهت شناسائی

آن با سایر نژادهاست .

۵- گوسفندان سنگ سری

+++++

در مزارع اطراف بلور و طرفین جاده هراز پرورش داده میشوند از

لحاظ بهره گوشت قابل ملاحظه میباشد نسبت وزن تقریبی دانه بوزن لاشه

$\frac{۱}{۵}$ میباشد دانه در این نژاد پررشد میباشد .

۶- گوسفند لری

+++++

در نواحی غربی ایران کرمانشاه - لرستان پرورش داده میشوند و

دانه در این نژاد نسبتاً بزرگ میباشد . وزن گوسفند بطور متوسط ۵۵ الی ۶۰ کیلوگرم میباشد . نسبت وزن تقریبی دانه به وزن لاشه $\frac{۱}{۵}$ میباشد .

۷- گوسفند سنجابی

+++++

منطقه کرمانشاهان و نواحی اطراف آن رو بهمرفته محل پرورش -

گوسفند ان سنجابی را تشکیل میدهد جمع گوسفندان سنجابی در مناطق مزبور

در حدود ۴۰۰ الی ۵۰۰ هزار رأس میباشد وزن قوچ بالغ در حدود ۳۵ الی

۵۰ کیلوگرم و وزن میش بالغ در حدود ۴۷ الی ۵۰ کیلوگرم است . نسبت وزن -

تقریبی دانه به وزن لاشه $\frac{۱}{۸}$ میباشد .

۸- نژاد کرمانی

+++++

در کرمان و شهرستانهای این استان زندگی میکنند به علت عدم توجه

نسبت به پرورش و تولید مثل دارای مشخصات نژادی واضح نبوده و اختلاف رشد

بین آنها کاملاً مشخص است .